

**Erasmi a Chokier Tractatus iurisdictionis ordinariae in
exemptos, illorumque exemptione ab ordinaria
iurisdictione**

in duos tomos distinct.

Quo Praeter Varias Ac pervtiles Additionibus praecipuis & in foro
potissimum occurentibus Tomi primi Quaestionibus annexas, etiam S.
Rotae Romanae Decisiones Novissimae De Eadem materia editae, &
singulari studio selectae continentur - Hac postrema editione
praecedentibus duobus Tomis primum additus

Chokier, Érasme de

Coloniae Agr., 1684

Decisio XXXVI. Declaratur, an in erectione Ecclesiae Laurentanae in
Cathedralem, sit comprehensa sancta Capella stante observantiâ inde
prætensâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61921](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61921)

declarationem super visitatione, cognitione causarum criminalium & matrimonialium, licentiâ prædicandi, approbatione ad Confessiones, &c. donec inferior statum nullius diœcesis, vel utramque jurisdictionem in clerum & populum probaverit per rem judicatam, qui stylus abundè probatur ex *decis.* 301. par. 2. & *decis.* 310. par. 4. tom. 2. ac *decis.* 552. ad. par. 4. tom. 3. recent.

Quæ tamen intelligenda in casu, quo inferior allegaret exemptionem totalem & statum nullius diœcesis, concurrente ejus quasi possessione; nam si allegaret dimittat exemptionem simplicem, utique eo ipso fatetur loca esse in diœcesi Episcopi, qui proinde non teneretur quidquam probare, uti dictum fuit in *decis.* 491. numer. 1. par. 1. recent. & *decis.* 330. num. 5. par. 15. recent.

Item intellige prædicta, quando Episcopus in solâ assentiâ juris se fundat, tenetur enim tunc probare existentiam locorum intra fines, secus si simul concurrerent pro ipso actus possessorii, tunc enim datur ei manutentio etiam non probata existentia. *Addent.* ad *Gregor.* *decis.* 32. num. 4. *Rot.* *decis.* 127. num. 5. par. 8.

DECISIO XXXVI.

Declaratur, an in erectione Ecclesiæ Lauretanæ in Cathedralem, sit comprehensa sancta Capella, stante observantiâ hinc inde prætensâ.

EMINENTISS. D. CARD. SACRATO.

Lauretana Jurisdictionis.

Veneris 23. Januarii 1677.

SUMMARIUM.

1. Probationes plures imperfecta junguntur ad faciendam plenam probationem.
2. Contentum an sit diversum à continente.
3. De Ecclesia dispositum habet locum in omnibus Capellis.

4. Capus

4. Caput dignius est corpore, non tamen
diversum à corpore.
5. Cathedralis Ecclesia sola aliquando
vocatur Ecclesia.
6. Ecclesia ambus appellatur Eccle-
sia.
7. Præmi verba denotant causam fina-
lem.
7. Sponsa sit particeps dignitatis sponsi.
9. Clerus est Episcopus venit nomine Ec-
clesia.
10. Hore Canonica, licet decantentur in
particularibus Capellis, nihilominus
intelliguntur decantata in honorem
ipsius Capella principalis.
11. Capella principalis facit unum cum suis
Capellis inferioribus.
12. In parte quod sit, censetur factum in
totum.
13. Capita duo si dentur in eodem corpore
est monstruosum.
14. Interpretatio semper ea est capiendâ;
15. Narrativa Papa de facto proprio pro-
bat.
16. Referens nihil aliud probat, quam re-
latum.
17. Scriptura una declarat aliam.
18. Bona temporalia Ecclesia multis in locis
administrantur separatim ab Episcopo.
19. Capella in aliqua Ecclesia, quod sit ex-
empta à Titulari illius Ecclesia, non
est inconveniens.
20. Conclusio deducta à discreta locutio-
ne, non est nisi quaedam conjectura,
non concludens per se.
21. Conjectura debiliores cessare debent
concurrentibus validioribus.
22. Clausula derogatoria exequutiva de-
clarat continentiam.

Dubitavi an in erectione Ecclesie Lauretanæ in Cathedralém, junctâ præten-
sâ hinc inde observantiâ, sit comprehensa sancta Capella, in casu, & ad effe-
ctum de quo agitur. Et placuit Dominis resolvere, sanctam Capellam com-
prehendi in dicta erectione, reservato, ut de observantiâ videretur. Fundamenta re-
solutionis fuerunt plura quæ saltem simul junctâ suffragari videbantur juxta Regu-
lam de qua in cum causam h. i. de probat. Gloss. in l. 2. in verbo, legimus, ff. de ex-
ceptis, ut cum aliis adductis per Gabr. conclus. 1. num. 1. de probat.

Primo, verba Bullæ erectionis, de quibus in Bullatio Sixti Papæ V. 74. in or-
dine; Papa enim factâ narrativâ, quod in oppido Lauretano adest una insignis Col-
legiata sub invocatione B. M. Virginis, in cuius medio inest illud sacrum Cubiculum,
in quo nata fuit Virgo Maria, & ibidem ab Angelo salutata Salvatore mundi de
Spiritu sancto concepta, & in quo cubiculo Deus omnipotens intercessione ejusdem
Virginis miracula indies operari dignatur, propterea cupiens Ecclesiam hu-
jusmodi dignioribus titulis decorare, prædictum oppidum in civitatem, Eccle-
siatâ verò hujusmodi in Cathedralém perpetuo erexit; cum igitur Papa erex-
it

rit in Cathedralem illam Ecclesiam, in cuius medio inest Cubiculum sacrum, idè videtur erexisse & ipsum sacrum Cubiculum, ne aliàs hoc cubiculum, quò modo redactum est ad instar Capellæ, & ita communiter vocatur, & in quibus dies celebratur, tanquam contentum sit diversum à continente, ad text. in l. cum qui ades ff. de usucap. Dec. cons. 123. numer. 34. lib. 3. & signanter quod dispositum de Ecclesiâ habeat locum in omnibus Capellis. Est textus in cap. si Civitas, vers. ratione de sent. excomm. in 6. ad idem facit c. unicum de consec. Eccles. vel Altar. eodem lib. 6. Nec refragatur quod Capella in hoc casu sit dignior ipsâ Ecclesiâ, quia hoc non tollit, quin faciat unum corpus cum ipsâ Ecclesiâ, sicut evenit in capite humano, quod licet sit dignius reliquo corpore, non propterea iudicatur tanquam res diversa ab ipso corpore, sed cum illo facit unum quid; & fuit observatum, quod Papa non erexit in Cathedralem simplicem Collegiatam, quæ aliquando vocatur Ecclesia, ut per Gloss. in cap. cum Clerici de verb. signif. ubi erexit ipsam Ecclesiam materialem, hoc est ambitum murorum ad faciendam devotionem, sive consequendam Indulgentiam destinatum, qui ambitus ipse apponitur Ecclesia Card. in clem. 1. §. fin. de reliq. & vener. Sanctar. Archid. in rubr. de consec. Ecclesiarum numer. 1. quod patet, quia Papa erexit in Cathedralem Ecclesiam ilam, in cuius medio inest sacrum Cubiculum, quod tanquam quid corporale, est in medio Ecclesiæ materialis, & prout est ambitus murorum; ex quo cessare videbatur præcipuum ex adverso objectum, quod simplex Collegiata fuerit illa, quæ fuerit erecta in Cathedralem.

Secundo loco fuit ponderatum, quod intentio principalis Summi Pontificis fuit decorare, & exornare dignioribus titulis, & nominibus sanctam Capellam, in qua nata est B. Virgo, & in qua concepit de Spiritu sancto, ut patet ex verbis supra ponderatis, quæ denotant causam finalem l. fin. ff. de hered. instit. 7 Oldr. cons. 103. numer. 2. Roman. cons. 38. numer. 1. Alex. cons. 160. numer. 10. lib. 6. & fuit dictum in Bononiens. de Malvestris. 24. Februarii 1612. & in Sipontina jurisdictionis 24. Maji 1613. coram me, & res ipsa demonstrat, & quia non aderat illa causa extinguendi annexum Episcopatum Recanaten. hic autem effectus decedens scilicet, & ornamenti S. Capellæ magis sequitur dicendo, quod Papa erexit sanctam Capellam in Cathedralem, quam dicendo, quod non erexit, & sic quod remanserit simplex Capella, ergo est capienda interpretatio, quod erexit. Non obstat, quod honorificentius fuerit S. Capellam remanere subiectam immediatè Summo Pontifici, prout erat antè, quam hoc modo subijci Episcopo Lauretano; quia hoc bene procederet, si remaneret in statu simplicis Capellæ, sed cum mediante huiusmodi erectione de Capella fuit Cathedrales, & sponsa Episcopi, illius status sit honorificentior, & non propriè dicitur subijci, sed adjungi loco sponso, & tanquam sponsa sit particeps dignitatis illius ad text. in l. ult. ibi. & sententia

Handwritten notes in the left margin, including the word "CAPPELLA" and other illegible scribbles.

ut eius fulgorem C. de nupt. l. mulieres honore maritorum C. de incolis lib. 10.
innumeros congerit Tirag. de nobilit. cap. 18. numer. 1. cum plur. seqq. maxime quia
Episcopus Lauretanus non fuit subiectus alicui Metropolitane, sed immediate Sedi
Apostolicæ, unde S. Capella per huiusmodi erectionem acquirit novam digni-
tatem, & nihilominus nihil amisit circa subiectionem, cum pariter remanserit im-
mediate subiecta Sedi Apostolicæ; & fuit observatum quod secundum lectionem
partis adverte ista S. Capella per huiusmodi erectionem nedum minime acqui-
sit novum decorem, & ornamentum, ut fuit de intentione Papæ, sed po-
tius amisit de antiquo: Etenim cum negari non possit Collegiatam remaneret subiecta
sum fuisse erectam in Cathedrali, S. Capella Collegiata remaneret subiecta
Cathedrali tanquam suo capiti, non autem S. Capellæ, ut erat prius, unde S.
Capella amisit titulum, & superioritatem Collegiatæ, & amplius posset care-
re solito cultu, esset enim necesse Episcopo formare novam Capellam principalem
in sua Cathedrali Ecclesia, & in illa, & ad illius honorem iuxta ritum universalis
Ecclesiæ celebrare divina officia cum suo Capitulo, & Clero, qui Clerus & ipse
venit nomine Ecclesiæ, ut per Gloss. in d. cap. cum Clerici de verb. signif. & sic S. 9
Capella remaneret spoliata celebratione divinorum officiorum: Nec facit, quod
nunc in S. Capella decantentur divina officia, sed in alia Capella separata,
quia hoc non tollit, quin dicantur celebrata in honorem Capellæ principa-
lis, ut practicatur in Ecclesia S. Petri de Urbe, & in aliis, in quibus decantantur
horæ Canonicæ in particularibus Capellis, & nihilominus intelliguntur de-
cantari in honorem ipsius Capellæ principalis, quia ipsa facit unum corpus cum
suis Capellis inferioribus, unde quod fit in parte, censetur factum in toto l. que
de tota ff. de rei vindic. Frideric. de Sen. cons. 159. in fin. vers. non obstat, secus eveni-
ret, si S. Capella consideraretur tanquam quid separatum ab ipsa Cathedrali; quia
tunc non posset applicari, quod divina officia celebrata in Cathedrali, censentur
celebrata in honorem S. Capellæ.

Ex quibus resultare videtur tertium argumentum, nempe, quod si S.
Capella non fuisset comprehensa in erectione, sed remansisset quid separatum, &
prout erat prius, oporteret dari duo capita in Ecclesia Lauretana, quod esse mon-
struosum & insolitum per ea, quæ latè deducta fuerunt in hac eadem causa die
20. Junii 1616. coram me, unde visæ fuerunt applicari vulgares conclusio-
nes, quod illa sit capienda interpretatio, ne sequatur absurdum aut insolitum
vel repugnans naturæ actus qui geritur. ad text. in l. cum inter. de except.
Gens. cons. 73. numero 10. vers. item statutum. Cald. consil. 13. in fin. de
iustam.

Quarto loco movit Dominos, quod idem Pontifex in Bullâ erectionis mi-
litem Lauretanorum editâ post annum in proœmio, post plures in Deiparam
Virgi.

Virginem laudes, narrat se in honorem ejusdem Virginis sacrosanctam domum Lauretanam decorasse dignitate Episcopali, & ex Collegiata erectisse in Cathedrali; hæc autem narrativa, quod ipse domum prædictam in Cathedrali erectam, tanquam narrativa Papæ de facto proprio visa fuit omnino probare adducit, in Clem. unica de probat. Vital. ibidem à numero 14. usque 19. Lap. allegat. Verall. decis. 286. par. 2. Rot. decis. 266. part. 2. diversi. & multos allegat. Gabr. de probat. conclus. 2. num. 2. cum plur. seqq. Maxime cum principaliter pertinere factum de quo agebatur in illa constitutione, nempe ad ornamentum hujus S. Domus, ad quem finem fiebat erectio Collegii prædictorum militum, ut habetur eadem constitutione.

Nec placuit Dominis responso quod Bulla erectionis in Cathedrali laudativa, unde nil magis probat, quam relatum; nam præter quod Bulla erectionis Lauretanorum non utitur aliquo verbo relativo, etiam si operetur, objectum potest procedere, si ex Bulla Lauretanorum deduceretur nova dispositio circa erectionem Cathedralis, secus quando hoc deducitur per viam declarationis, quia Scriptura declarat aliam in iura notata in l. qui siliabus, & in l. si servus plurimus, ff. de leg. 1. Bart. in l. si utrum in princip. ff. de petit. hered. Alex. cons. 120. num. 1. Dec. cons. 336. numero 2. Cravett. cons. 226. numer. 6. & declaratio non dicitur nova dispositio l. heredes palam §. si quid est factum de testament. Gloss. in cap. per nos verb. de novo de donation. Felin. in cap. super questionum numer. prim. de offic. deleg. Decian. in l. Edita num. 47. C. de eden.

Non obstat, quod ex Bulla erectionis detegatur Papam non intellexisse removere protectoriā hujus sanctæ Capellæ, cum mandaverit Episcopum pro subdote debere recipere certam portionem ex prædiis sanctæ Domus declarandis per Cathedrali tunc protectorem; fuit enim responsum ex hoc bene inferri, quod Papa voluit tollere protectoriā quoad bona temporalia, sed non exinde sequi quin voluerit erigere prædictam S. Capellam in Cathedrali cum omnibus, quæ veniunt et consequenti necessitate dictæ erectionis, qualia non videntur esse bona temporalia, quæ ut docet praxis, in multis locis administrantur separatim ab Episcopo, ut sunt redditus pro fabrica ipsiusmet Cathedralis, pro celebratione officiorum, & similibus, & fuit ponderatum, quod attento hoc argumento Papa nullam fecisset erectionem, quia & ipsa Ecclesia materialis in cuius medio est S. Capella, & ipsa Collegiata, & universus Clerus, quin, & populus Lauretanus non solum in temporalibus, sed etiam in spiritualibus erant per prius sub protectoriā sanctæ domus Lauretanæ.

Minus facit quod non sit inconveniens in una Ecclesia adesse Capellam exemptam à titulo illius Ecclesiæ, quia hoc admittitur posse evenire, sed negatur evenisse in hoc casu stantibus circumstantiis factis, de quibus supra.

Neque

Negue etiam obstat, quod Papa discretivè loquutus fuerit de Ecclesia & Capella, & proinde erigendo Ecclesiam non videtur comprehendisse Capellam, quia fuit negatum Papam discretivè loquutum fuisse de Ecclesia, & sancta Capella, non enim enunciauit Ecclesiam, & Capellam tanquam corpora diversa, puta, si dixisset in oppido Lauretano duas Ecclesias, alteram Collegiatam sub invocatione sanctæ Virginis, alterum sacrum Cubiculum in quo B. Virgo nata fuit &c. sed enunciauit tanquam unum, & idem, ut supra demonstratum est: præterea conclusio deducta à discretiva loquutione, non est nisi quadam conjectura, non enim concluditur per necessè, ut patet ex illo Evangelii *Marci cap. 16. dicite discipulis ejus, & Petro,* 20 quia aliâ concluderet Petrum non fuisse discipulum, & proinde cessare debet concurrentibus validioribus conjecturis, pro ut visa fuerunt concurrere in hoc casu ex supra deductis.

Non denique visum fuit obstat, quod Papa expressè non derogaverit juri Protectoris, nec fecerit de illo mentionem, quia hæc non sunt necessaria in concessione de sui natura præjudiciali, ut latè fuit dictum *coram me in Casar-Augustana jurisdictionis 5. Februarii 1609.* & quod Papa voluerit detrahere de jure Protectoris, est plusquam certum; tum quia non dubitatur supposuisse novo Episcopo Ecclesiam continentem, nec non Clerum, & Populum Lauretanum, quæ prius erant sub Protectore, ut supra ponderatum est. Tum etiam, quia in clausulis derogatoris fecit mentionem de Præsule Lauretano, qui tunc non erat alius, quàm Protector sanctæ Capellæ, & clausula derogatoria exequutivæ declarant continentiam dispositivarum. *Jas. in l. pupillari numer. 2. de vulg. pupill. Felin. in cap. nonnulli numer. 27. conclus. 15. de rescript. Achill. decis. 3. numer. 4. qui fil. sint legiti. Seraph. decis. 1321. Et fuit dictum in Romana legitima. 16. Decembris 1616. coram me.*

